

Ekologické organizace hodnotí výsledky vlády a volební programy politických stran

Úvod

Hnutí DUHA a Zelený kruh vyhodnotily výsledky současné vlády z hlediska řešení patnácti vybraných ekologických problémů, otázek či výzev. Odborníci a odbornice zároveň pečlivě prostudovali volební programy politických stran (vybraných dle volebního modelu CVVM) a zaměřili se na stejná témata.

Zajímalo je v obou případech zejména znečištění ovzduší, recyklace odpadů, péče o krajinu a ochrana divoké přírody, přístup ke snižování závislosti na fosilních palivech a naopak k rozvoji čistých domácích obnovitelných zdrojů. Hodnotili také postoj ke kontroverzním megaprojektům a přístup k zachování práv občanů vyjadřovat se ke stavbám ve svém okolí.

Vybraná témata považujeme za nedůležitější podle jejich dopadu na život lidí, stav přírody a krajiny i ekonomiku. Zároveň jde o témata, u nichž je nutné měnit nebo přijmout nové zákony či jiné normy nebo rozhodnout o financování (či nefinancování). Je tedy na místě ptát se, co vláda udělala, jak splnila své programové závazky a co politické strany plánují po volbách.

Vývoj ve všech vybraných tématech organizace sdružené v asociaci Zelený kruh dlouhodobě sledují (a prosazují v nich konkrétní řešení) a hodnocení je tak založeno na odborné expertíze vybraných členských organizací. Pro srovnání uvádíme i výsledky hodnocení volebních programů v roce 2013 a programového prohlášení současné vlády v únoru 2014.

Výsledná hodnocení nejsou v žádném případě kompletními hodnoceními politických stran, neboť se zaměřují pouze na vybranou oblast politiky – ekologickou, potažmo energetickou či surovinovou. Hnutí DUHA a Zelený kruh tímto hodnocením nevyjadřují svoje preference pro nadcházející parlamentní volby, ale hodnotí ekologické výsledky vlády a budoucí stranické závazky.

Hodnocení výsledků ekologické politiky vlády ČR 2014–2017

Stupnice hodnocení

	Vláda prosadila konkrétní pozitivní řešení, které vede ke zlepšení životního prostředí či ochrany přírody. Neznamená to automaticky, že šlo o řešení dokonalé ani, že bylo v rozsahu, který prosazují ekologické organizace. Zelená barva neznámá školní „jedničku“.
	Vláda prosadila pouze obecné pozitivní řešení nebo prosadila jen část řešení. Modrá barva neznámá školní „dvojku“.
	Vláda problém neřešila nebo nedosáhla žádného posunu v řešení problému.
	Vláda prosadila obecnou změnu k horšímu nebo nezabránila takové změně; případně vláda nesplnila svůj programový závazek a nevyužila tak možnost zlepšení.
	Vláda prosadila konkrétní opatření, které vede ke zhoršení životního prostředí či ochrany přírody; případně činila kroky přímo proti svému programovému závazku.

Výsledky hodnocení

	ovzduší a smog	kamiony v obcích	recyklace odpadu	sucho a voda	zdravé lesy	divoká příroda	ochrana půdy	místní potraviny	závislost na fosilních palivech	úsporné domy	čistá domácí energie	uhelné doly	jaderné subvence	kanál Dunaj–Odra–Labe	občanská práva
ČSSD, volební program 2013															
ANO, volební program 2013															
KDU-ČSL, vol. program 2013															
Programové prohlášení															
Výsledky vlády 2014–2017															

Komentáře k jednotlivým výsledkům

OVZDUŠÍ A SMOG. **Vláda celkově učinila velmi mírný pokrok ve zlepšování kvality ovzduší.** Omezila možnost pálení odpadků a dalších zakázaných paliv v kamnech a kotlích (možnost kontrol v domácnostech a pokut) a úspěšně rozdělovala kotlíkové dotace na výměnu starých uhelných kotlů, které jsou jedním z největších zdrojů znečištění v ČR. Bohužel však první vlna dotací podpořila i nové uhelné kotle, které sice produkují daleko méně znečištění než staré, ale udržují závislost domácností na uhlí. Z druhé vlny byly vyřazeny, zůstaly však kotle kombinované, v nichž se prozatím pálí většinou zase uhlí. Nepodařilo se omezovat staré uhelné elektrárny, a vláda dokonce (neúspěšně) lobbovala v Bruselu proti zavedení přísnějších limitů na znečištění z těchto elektráren. Nedařilo se snižovat znečištění ovzduší z dopravy a průmyslové výroby. Odpovědnost nesou hlavně ministr životního prostředí (ANO) a ministři průmyslu (ČSSD).

KAMIONY V OBCÍCH. **Vláda nevyužila velké příležitosti a nerozšířila mýtné pro kamiony tak, aby neprojížděly obcemi.** Otázka rozšíření na silnice všech kategorií – tak, aby kamiony neobjížděly placené úseky přes obce – nepřišla vůbec na pořad dne. Hlavní odpovědnost nesou ministři dopravy (za ANO).

RECYKLACE ODPADŮ. **Vláda nezvýšila recyklaci odpadů a její zvyšování do budoucna naopak zkomplikovala. Je to jeden ze dvou hlavních negativních kroků vlády.** Programové prohlášení slibovalo zákon, který zvýší recyklaci na úroveň vyspělých zemí EU. To prosazovaly také ekologické organizace. Zákon však MŽP nezvládlo předložit, a naopak stihlo prosadit nový Plán odpadového hospodářství ČR, který snižuje (!) cíl pro recyklaci odpadů, a jde tedy přímo proti programovému prohlášení. Pozitivní je uzákonění zákazu skládkování smíšeného komunálního odpadu, avšak současné nastavení preferuje přesun do spaloven místo recyklace. To je škodlivé ekologicky i ekonomicky. Snaha MŽP otevřít cestu novým spalovnám odpadů byla naštěstí neúspěšná – Evropská komise potvrdila, že spalovny v ČR (kde je nízká recyklace) platit nebude. Odpovědnost nese zejména ministr životního prostředí Richard Brabec (ANO).

SUCHO A VODA. **Vláda přijala strategii a stanovila konkrétní úkoly pro zadržování vody v krajině, některé důležité však chybí.** Vláda slíbila přijmout strategii adaptace ČR na změnu klimatu „včetně konkrétních projektů zadržování vody v krajině, revitalizací vodních toků a údolních niv, důsledné ochrany spodních vod atd.“. Strategii máme, ale z konkrétních úkolů původně navržených MŽP bylo na základně tlaku zejména Ministerstva zemědělství vypuštěno ozdravení českých lesů i přísnější ochrana půdy před erozí a u revitalizace řek zmizel údaj, kolik kilometrů má být revitalizováno. Hrozí také stavba betonových přehrad, které by ničily krajinu a zadržování vody pomohly méně než přírodě blízká opatření (revitalizace řek a mokřadů, ochrana lužních lesů atp.). Za posun správným směrem vděčíme zejména Ministerstvu životního prostředí pod vedením Richarda Brabce. Odpovědnost za absenci některých důležitých řešení a prosazování přehrad nese zejména ministr zemědělství Marian Jurečka (KDU-ČSL), ale také ministr životního prostředí Brabec za to, že tlaku ustoupil.

ZDRAVÉ LESY. **Přes závazky vlády i jednotlivých stran lesy v ČR dále chřadnou kvůli nešetrnému hospodaření a nepřírozené druhové a věkové skladbě. Je to jedna ze dvou hlavních promarněných příležitostí vlády.** Vláda Bohuslava Sobotky obrat neprosadila, a to přesto, že právě ČSSD měla v programu konkrétní představy, jak zlepšit lesní zákon i hospodářskou politiku Lesů ČR. Hlavní odpovědnost

nese ovšem ministr zemědělství Marian Jurečka (KDU-ČSL). Hodnocení však může ještě do voleb zvrátit – pokud rozhodne o certifikaci státních lesů certifikátem FSC, který požaduje přírodě blízké hospodaření a zapojení místních firem a podnikatelů.

DIVOKÁ PŘÍRODA. Vláda prosadila lepší pravidla pro ochranu divoké přírody v národních parcích. Je to hlavní ekologický úspěch vlády. Vláda odmítla destruktivní návrhy senátorů na faktickou likvidaci národních parků. Naopak schválená vládní novela zákona o ochraně přírody zlepšuje podmínky pro ochranu divoké přírody v národních parcích. Má ale i nedostatky: zejména neuvádí žádný termín, dokdy musí být divoká příroda skutečně chráněna na polovině každého z národních parků (což je podle novely jejich cílem a je to běžné ve vyspělých zemích). Současný i budoucí ministr a ředitelé parků proto musejí co nejdříve zajistit odpovídající ochranu všem přírodně cenným místům, aby nebyla do budoucna ohrožena kácením nebo jinými škodlivými zásahy. Hlavní odpovědnost za přijatou novelu má z členů vlády ministr životního prostředí Richard Brabec (ANO), ale výsledná podoba zákona je výsledkem tlaku některých poslanců a poslankyň, vědců, místních spolků z národních parků, ekologických organizací v čele s Hnutím DUHA, a zejména desítek tisíc lidí, kteří vyzývali poslance, aby schválili kvalitní verzi novely.

OCHRANA PŮDY. Zlepšení ochrany půdy v praxi vláda neprosadila. Prosadila sice v novele zákona přísnější podmínky pro ochranu půdy před erozí, což je ale podmíněno schválením příslušné vyhlášky. Na té se ministři shodli, ale zatím její vydání zdržuje odpor velkých zemědělských firem. Navíc vláda zhoršila a připustila další zhoršení ochrany půdy před zástavbou, které prosadili zákonodárci.

MÍSTNÍ POTRAVINY. Vláda podporovala místní potraviny spíše v oblasti propagace jejich nakupování a spotřeby. Také schválila kvalitní Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2016–2020.

ZÁVISLOST NA FOSILNÍCH PALIVECH. Vláda neprosadila systémové řešení – antifosilní zákon. Je to jedna ze dvou hlavních promarněných příležitostí vlády. Hlavním selháním vlády (a zejména ministra životního prostředí Brabce) v této oblasti je, že ani nepředložila slibovaný antifosilní zákon, byť připravená analýza neprokázala negativní dopady na konkurenceschopnost, a naopak označila snižování emisí dle zákona jako příležitost pro energetickou bezpečnost, nárůst pracovních míst i mezd v energetice a potenciálně i růst ekonomiky díky domácím investicím. Vláda sice prosadila Státní energetickou koncepci ČR, která předpokládá výrazné snížení závislosti na uhlí, ale konkrétní úkoly k tomu směřující se prosadit nepodařilo (například penalizaci za plýtvání uhlím v zastaralých elektrárnách nebo vyšší zdanění fosilních paliv). Prolomením limitů těžby uhlí na velkolomu Bílina dokonce závislost na fosilních palivech podpořila. Naopak zachováním limitů na velkolomu ČSA a rozjetím restrukturalizace „uhelných“ krajů snižování závislosti do budoucna podpořila. ČR podpořila na mezinárodním poli vznik Pařížské úmluvy a přes obstrukce ODS nakonec prosadila ratifikaci v Poslanecké sněmovně. Politika ochrany klimatu v ČR slibuje jen zlomek peněz potřebného českého podílu na pomoci chudým zemím s adaptacemi na změnu klimatu.

ÚSPORNÉ DOMY. Zateplování budov v ČR pokračuje, byť systém financování má stále rezervy a postrádá dlouhodobý výhled. Dařilo se čerpat hlavně z Nové zelené úsporám (rodinné domy) a z Operačního programu Životní prostředí (veřejné budovy), které motivují k realizaci kvalitních projektů. Problémy měl Integrovaný regionální operační program (určený pro zateplování bytových domů mimo Prahu), zejména kvůli zbytečným administrativním požadavkům a změnám podmínek v průběhu příjmů žádostí. Jednotlivé programy jsou ale roztržštěné a řízené čtyřmi úřady. Vláda nepokročila v přípravě finančních nástrojů (například garanční schéma pro banky nebo investiční rámec pro nebankovní kapitál, jako jsou penzijní fondy), jež by mohly nahrazovat dotace po roce 2020, kdy výrazně poklesnou možnosti čerpání fondů EU.

ČISTÁ DOMÁCÍ ENERGIE. Rozvoj čistých obnovitelných zdrojů mírně pokročil, celkově však daleko zaostává za možnostmi. Vláda prosadila zjednodušení pravidel pro malé fotovoltaické elektrárny na střeších nebo fasádách budov a zavedla podporu výroby tepla z bioplynových stanic. Kvůli absenci rozumné podpory stagnuje rozvoj velmi slibné větrné energetiky. Naopak perfektně funguje podpora malých fotovoltaik z Nové zelené úsporám, kterou řídí Ministerstvo životního prostředí – dostupné prostředky v programu ovšem nestačí na rozběhnutí střešních fotovoltaik na úroveň úspěšných států. Slibně vypadají i nedávné úpravy podmínek pro OZE v operačních programech Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (v gesci MPO), Životní prostředí (v gesci MŽP) a Integrovaný regionální operační program (v gesci MMR). Vláda také velmi správně odmítla návrh nových tarifů cen elektřiny od Energetického regulačního úřadu, který by likvidoval samovýrobce elektřiny. Odpovědnost nese zejména bývalý ministr průmyslu Jan Mládek (ČSSD).

UHELNÉ DOLY. Vláda v celkovém součtu udělala pokrok v ochraně obcí před uhelnými doly a v ozdravení uhelných regionů. Jedná se o strategicky důležitý posun. Vláda správně rozhodla o zachování limitů na velkolomu Československé armády, kde chrání domovy lidí a brání vytěžení 750 milionů tun uhlí. Naopak selháním bylo zbytečné prolomení limitů těžby hnědého uhlí na velkolomu Bílina (nicméně to, jestli zde skutečně dojde k těžbě za původními limity, je otázka rychlosti rozvoje čisté energetiky). Příznivě hodnotíme, že vláda zavedla speciální dávky pro odcházející horníky a rozjela program restrukturalizace krajů postižených těžbou uhlí. Naopak se kvůli odporu ČSSD neprosadil návrh ministra financí Andreje Babiše (ANO) na adekvátní zvýšení odvodů, které stát dostává od těžařů za to, že mohou těžit státní uhlí. Z 1,5 % došlo ke zvýšení odvodů pouze na 3 % místo navrhovaných 15 %. Surovinová politika ČR přijatá vládou potvrdila odklon energetiky od uhlí a z jejího návrhu byly vyškrtнутy spekulace o znovuzavedení vyvlastňování kvůli těžbě.

JADERNÉ SUBVENCE. Vláda jednoznačně neodmítla dotovat nové jaderné reaktory. Odmítla sice přislíbit pevné výkupní ceny elektřiny z nových jaderných reaktorů v Temelíně, které by na desítky let zatížily účty spotřebitelů nebo státní rozpočet, avšak ke konci volebního období se vrátila k hledání cest, jak podpořit ekonomicky neudržitelný projekt nových jaderných reaktorů. K žádnému výsledku ale nedošla.

KANÁL DUNAJ–ODRA–LABE. Vláda neprosazovala kanál Dunaj–Odra–Labe, ale také jej výslovně neodmítla. Podobně nevyřešila otázku ochrany řeky Labe před škodlivými zásahy.

OBČANSKÁ PRÁVA. Vláda porušila zcela jasný slib, že „[...] zachová současnou legislativně zaručenou úroveň občanských práv týkajících se životního prostředí [...]“. Je to jedno z hlavních selhání vlády. Novela stavebního zákona bere lidem právo účastnit se prostřednictvím svých spolků územních a stavebních řízení. Odpovědnost nese zejména ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová (ANO), poslanci Foldyna a Adámek (ČSSD), kteří navrhli hlavní škrtů občanských práv, a ČSSD s ANO, neboť pro výslednou novelu hlasovaly, i když výslovně porušily programové prohlášení vlády a slib daný občanům. Další zhoršení zařídil ministr životního prostředí Brabec (ANO), který prosadil novelu zákona o EIA. Ta dále omezila rozsah záměrů a staveb, které mohou občané připomínkovat. Vláda také odsunula do dalšího volebního období přijetí zákona o zapojení obcí do vyhledávání hlubinného úložiště, čímž spolu s netransparentním postupem Správy úložišť radioaktivních odpadů nadále blokuje pokrok v řešení problému jaderných odpadů.

Hodnocení volebních programů a závazků stran před letošními volbami

Do hodnocení byly vybrány politické strany a hnutí, které mají dle volebního modelu CVVM z června 2017 šanci získat minimálně 1 % hlasů¹. Zdrojem informací byly oficiální volební programy a jako doplnění pak anketa, v níž strany odpovídaly na konkrétnější dotazy.

Stupnice hodnocení

	konkrétní pozitivní řešení
	obecné pozitivní řešení
	žádné řešení
	obecný negativní záměr
	konkrétní negativní záměr

Výsledky hodnocení

	ovzduší a smog	kamiony v obcích	recyklace odpadu	sucho a voda	zdravé lesy	divoká příroda	ochrana půdy	místní potraviny	závislost na fosilních palivech	úsporné domy	čistá domácí energie	uhelné doly	jaderné subvence	kanál Dunaj–Odra–Labe	občanská práva
ANO															
KSČM															
ČSSD															
ODS															
KDU-ČSL															
TOP 09+LES															
SPD															
Piráti															
SZ															
SSO															
STAN															

¹ Viz https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4368/f9/pv170626.pdf.

Nejdůležitější závěr dle celkových výsledků stran

Strana zelených a s malými nedostatky také TOP09 mají jednoznačně nejkompaktnější a nejkonkrétnější programy pro ekologickou reformu ekonomiky, zdravější životní prostředí a lepší ochranu divoké přírody. Naopak cíle ODS a Strany svobodných občanů nejvíce zhoršují prostředí pro život lidí a oslabují ochranu přírody v ČR. SPD Tomia Okamury ekologický program nemá vůbec a nevíme tedy, jaké chce životní prostředí a zda jí záleží na ochraně české přírody.

Velmi dobrý ekologický program mají také Piráti. Průměrné jsou programy ČSSD a KDU-ČSL. ANO sráží řadu dobrých nápadů návrhem na faktické zrušení samostatného ministerstva, které by tyto nápady realizovalo. Velmi slabé jsou programy KSCM a STAN, byť lepší než v případě ODS, SSO či SPD.

Nejdůležitější závěry dle témat a stran

Ministerstvo životního prostředí

ANO podřívá většinu ekologických řešení ve svém programu návrhem na zrušení samostatného Ministerstva životního prostředí. To by ohrozilo zejména ochranu přírody a krajiny se zdravými lesy i půdou a dostatkem vody. Ale zmizel by také úřad, který například chrání lidi před smogem či toxickým znečištěním. Vznik Ministerstva životního prostředí s jeho nezávislými kompetencemi byl jedním ze základních výdobytků demokratických změn hned po listopadu 1989.

Závislost na fosilních palivech a znečištění ovzduší

TOP09 představuje konkrétní propracovaný plán pro vyčištění ovzduší a výrazné snížení závislosti na fosilních palivech. Navrhuje zavedení uhlíkové daně, která po vzoru progresivních zemí EU napravení systém obchodování s emisními povolenkami, a navíc zpoplatní nově i škodlivé pálení uhlí v domácnostech. Sociální dopady řeší dobře rozšířením kotlíkových dotací tak, aby na ně dosáhly i chudé domácnosti. Chce také prosadit závazný plán pro ukončení výroby elektřiny a tepla z uhlí do roku 2035. ČSSD shodně prosazuje rozšíření kotlíkových dotací i pro chudé a v dlouhodobém programu zároveň navrhuje zdanění fosilních paliv, které by motivovalo k výměně zastaralého vytápění špinavého ovzduší. Stejně komplexní plán jako TOP09 má i Strana zelených a velmi konkrétní plány proti fosilní závislosti představili také Piráti.

Odpady

Strana zelených a TOP09 mají nejkonkrétnější plány, jak rozvíjet recyklaci odpadů v ČR: shodně navrhují zvýšit cíle v Plánu odpadového hospodářství ČR a přijmout nový odpadový zákon. To by vedlo ke zvýšení recyklace z dnešních 35 % na více než 60 %. Konkrétní účinná řešení (například platba za množství odpadu) nabízejí také Piráti. ODS a ANO obecně inklinují ke spalování odpadu, které je po skládkování druhým nejhorším řešením. V anketě se dokonce ODS vyjádřila, že cíle pro recyklaci jsou moc vysoké.

Zdravé lesy

ČSSD slibuje ambiciózní reformu pro ozdravení českých lesů: „Prosadíme nový přístup k péči o lesy, které budou silnější a odolnější díky návratu k původnímu druhovému složení. Změníme obchodní model státních lesů, aby více odpovídal jejich významu pro přírodu i venkovské oblasti a vedl také k vyšším výnosům pro stát.“ Strana zelených navrhuje řešit špatný zdravotní stav lesů zavedením certifikace FSC. TOP09 navrhuje propracovanou vizi reformy lesního hospodaření a navrhuje konkrétní opatření – novelu lesního zákona a zavedení certifikátu FSC u státních lesů, které by zaručily ozdravení lesů a udržitelné hospodaření v nich.

Divoká příroda

TOP09 přichází s jasnou vizí, jak rozvíjet žádanou a potřebnou ochranu divoké přírody v ČR. Navrhuje vznik nových národních parků a v dlouhodobé vizi pak rozšíření divočiny na 3 % území ČR. Podobnou představu mají i Piráti. Strana zelených chce prosadit rozšíření divočiny v národních parcích a vyhlášení tří nových parků. Hnutí ANO má jasnou představu, že v národních parcích má být chráněna (a veřejnosti zpřístupněna) divoká příroda. Neodpovídá však na otázku, jak by toho dosáhlo bez samostatného Ministerstva životního prostředí. Naopak ODS vágně avizuje omezení ochrany přírody a odmítá chránit více divočiny v národních parcích i mimo ně.

Uhelné doly

ANO se jednoznačně staví za zachování limitů těžby hnědého uhlí. Zároveň chce útlum uhelných elektráren (avšak nenavrhuje konkrétní řešení). Zachování limitů explicitně požadují také Zelení a Piráti. V anketě se pro to vyslovili i zástupci KDU-ČSL, STAN a TOP09.

Fond budoucnosti

KDU-ČSL navrhuje zajímavý koncept Českého národního fondu budoucnosti, „kam soustředíme zisky a daňové výnosy z těžby nerostného bohatství ČR (lithium, wolfram, měď, uran, uhlí, štěrkopísky atd.) po vzoru Norského státního fondu“. Návrh kazí jen absence požadavku na zásadní zvýšení poplatku u některých nerostů (zejména hnědého uhlí), aby stát nebyl dál okrádán, ale měl naopak příjmy do fondu.

Obnovitelné zdroje

TOP09 a Strana zelených prosazují rozumnou podporu obnovitelných zdrojů a předkládají konkrétní návrhy. Vágněji – avšak pozitivně – o této problematice mluví ANO, ČSSD a KSČM.

Další důležité závěry dle témat a stran

Jen Strana zelených a TOP09 chtějí řešit problém kamionů projíždějících přes české obce a navrhují rozšíření mýta na všechny silnice tak, aby kamiony udržely na dálnicích či nahradily nákladními vlaky.

TOP 09 představila účinná a přírodě blízká řešení pro zadržování vody v krajině (revitalizace vodních toků, niv, mokřadů) i pro omezení devastace zemědělské půdy. Druhou nejlepší stranou je v této oblasti KSČM, která také předkládá konkrétní přírodě blízká řešení. Silní jsou v tomto bodě dále zejména Starostové a nezávislí (STAN).

KDU-ČSL přichází s plánem, jak posílit ochranu šelem ohrožených pytláky, a sice speciálním útvarem Policie ČR. Jakákoli další opatření pro ozdravení lesů chybějí, což je o to problematičtější, že poslední čtyři roky lidovci ovládají Ministerstvo zemědělství, a mohli tedy přijít s účinnými řešeními (zejména s novelou lesního a mysliveckého zákona).

KDU-ČSL, STAN, KSČM, a zejména TOP09 a SZ představují konkrétní opatření pro ochranu zemědělské půdy před erozí a zástavbou.

ODS má konkrétní plány pro podporu produkce domácích potravin a farmářských trhů a zároveň pro omezování současného škodlivého zvýhodnění velkých zemědělských producentů. Podobně silní jsou v tomto bodě STAN.

ČSSD nadále podporuje antifosilní zákon, který by podle úspěšného britského vzoru nastavil závazné tempo snižování závislosti na fosilních palivech. Zákon navrhuje i Strana zelených a jen v anketě se pro něj vyslovilo KDU-ČSL.

Piráti odmítají přímou podporu obnovitelných zdrojů (stejně jako jádra), ale přicházejí místo toho s myšlenkou zpoplatnění škod, které způsobuje spalování fosilních paliv. Jde tedy o zrušení dosavadních nepřímých dotací pro fosilní paliva (zejména uhlí). Jedná se o nový odvážný koncept, který by v praxi znamenal nastavení férového tržního prostředí, v němž obnovitelné zdroje budou levnější než zdroje fosilní.

KSČM a ODS mají zvláštní slabost pro megalomanské projekty, neboť chtějí prosadit nové jaderné bloky a poskytnout podporu, která by dopadla na spotřebitele elektřiny a daňové poplatníky. ANO mluví o „vytvoření podmínek pro stavbu“, což nutně znamená nějakou formu silné státní podpory. KSČM sní i o dalším megaprojektu: kanálu Dunaj–Odra–Labe, který by měl fatální dopady na řeky a přispěl k vysychání krajiny.

TOP09 striktně odmítá škodlivý projekt kanálu Dunaj–Odra–Labe, stejně jako jezy na dolním Labi. Méně příkře se proti kanálu DOL vymezuje Strana zelených.

ODS nestačí osekání občanských práv, které provedla současná vláda a parlament, a chce další vyřazování veřejnosti z rozhodování o stavbách (naznačuje, že bude chtít zhoršit postavení občanů při připomínkování největších záměrů podléhajících posuzování vlivů na životní prostředí).

Hlavní výstupy z ankety mezi politickými stranami

Zelený kruh oslovil sekretariáty všech stran, které v průzkumu společnosti SANEP z 30. června 2017 měly volební potenciál vyšší než 2,5 procenta: ANO, ČSSD, KSČM, ODS, KDU-ČSL, STAN (tehdy ještě v koalici s KDU-ČSL), SPD, TOP09, Realisté, Piráti, SSO, Strana zelených, SPO. Hnutí ANO jako jediné odpovědi nevypracovalo. Z odpovědí ostatních stran vyplývá, že je zpravidla formulovali straniční experti na životní prostředí.

Kladně (k životnímu prostředí příznivě) na otázky odpovídali Piráti, Zelení a s mírnými výhradami také TOP09 a STAN. Příznivě se k většině otázek stavěla také KDU-ČSL.

Naopak KSČM a ODS nepřímo podpořily prolomení limitů těžby uhlí na dole ČSA i dotace do jaderné energetiky. Svobodní se staví proti pokračování kotlíkových dotací, ODS je zase chce změnit tak, aby dotovaly nové kotle na uhlí. ODS, Realisté a Svobodní nechtějí, aby se lidem vrátilo právo vyjadřovat se k dopadům staveb na životní prostředí a přírodu. ODS připadají české cíle pro recyklaci domácích odpadků, které jsou poloviční než nově schvalované evropské cíle, příliš přísné.

Zajímavé citace z odpovědí

KSČM komplikovaně o limitech těžby:

Otázka limitů je hodně diskutovaná i v rámci naší strany. Obecně ale nemůžeme popřít, že by prolomení limitů na dole ČSA naši podporu mělo.

KDU-ČSL kritizuje vládu, v níž zasedá: *„To, že se doposud nepodařilo finálně zmodernizovat odpadářskou legislativu, je jedním z neúspěchů současné vlády.“*

ODS požaduje dotovat nahrazování uhelných kotlů jinými uhelnými kotly: *„Kotlíkové dotace jsou jedny z mála dotací, které jsou prospěšné, a já jsem pro jejich prodloužení. Nesouhlasím ale s tím, že se v současném období nevztahují na modernizované kotle na uhlí.“*

ODS k limitům těžby uvádí: *„Všichni víme, že v severních Čechách existují velké zásoby hnědé uhlí. Myslím, že není správné tento tradiční zdroj energie v České republice odepisovat. Slibovat lidem, kteří v dotčených lokalitách žijí, že územní limity těžby budou platit do nekonečna a že mohou do svých domů s klidem investovat a kvalitu svého bydlení tím zvyšovat, považuji za neseriózní.“*

ODS se domnívá, že: *„[...] mají spolky dostatek možností, jak do stavebního a územního řízení zasahovat. Ať již v rámci stavebního zákona, nebo v rámci zákona o EIA. Některé spolky toto své právo zneužívají a bez jakékoli odpovědnosti blokuji veřejně prospěšné stavby. To podle mého názoru musí skončit, a proto jedním z úkolů politické reprezentace, vzniklé po volbách, bude předložení úplně nového stavebního zákona“.*

Realisté se mylně domnívají, „[...] že není pravda, že parlament schválil vyloučení spolků, neboť jim ponechal možnost účastnit se procesu schvalování staveb na počátku procesu před zahájením stavebního řízení“.

Svobodní k jaderné energetice poznamenávají: „Jako mírní snílci sníme o tom, že se někdy dočkáme třeba thoriových reaktorů.“

Přehled anketních otázek

1. Zasadíte se za navýšení poplatků pro průmyslové znečišťovatele za vypouštění zdraví ohrožujících zplodin na takovou úroveň, která podle expertů skutečně motivuje podniky k modernizaci?
2. Zasadíte se za doplnění programů zlepšování kvality ovzduší o termínované úkoly, které zajistí splnění zákonných limitů škodlivin do roku 2020?
3. Budete vystupovat proti udělování výjimek z nových limitů pro znečištění z uhelných elektráren?
4. Zasadíte se o pokračování kotlíkových dotací i po roce 2018 (kdy bude vyčerpána současná alokace z Operačního programu ŽP), a to tak, aby nepodporovaly nové kotle, v nichž lze spalovat uhlí, a byly dostupné i pro chudé domácnosti?
5. Budete prosazovat potvrzení platnosti limitů na dole ČSA?
6. Zasadíte se o odepsání zásob uhlí za limity těžby?
7. Postavíte se proti vyvlastňování domovů, soukromých pozemků i veřejných budov kvůli těžbě uhlí a dalších surovin?
8. Budete prosazovat restrukturalizaci ekonomiky, zlepšení sociální situace a ozdravení životního prostředí v Ústeckém a Karlovarském kraji?
9. Zasadíte se o zrušení veškeré veřejné podpory pro jadernou a uhelnou energetiku, ať přímé, či nepřímé, jako je kupříkladu nedostatečné pojištění jaderných elektráren proti haváriím?
10. Postavíte se proti zavedení takových státních záruk a veřejné podpory pro stavbu nových jaderných reaktorů, které by zatížily státní pokladnu nebo účty spotřebitelů anebo výrazně zvýšily závislost české energetiky na cizím státu?
11. Podpoříte obnovení rozumné provozní podpory pro obnovitelné zdroje elektřiny ve vlastnictví či spoluvlastnictví obcí, občanů a místních zemědělců?
12. Budete prosazovat nastavení stabilních podmínek (například motivačních tarifů cen elektřiny) pro rozvoj střešních fotovoltaických elektráren pro domácnosti, veřejné budovy či malé firmy?
13. Zasadíte se o to, aby Česká republika přijala nový zákon podle britského vzoru, který stanoví závazné tempo snižování spotřeby fosilních paliv – ropy, zemního plynu a uhlí? (Zákon neurčuje konkrétní způsoby snížení spotřeby.)
14. Podpoříte návrh, který vrátí spolkům právo účastnit se územních a stavebních řízení a připomínkovat v nich dopady stavebních projektů na přírodu a životní prostředí?
15. Zasadíte se o to, aby lidé a obce měli právo zapojit se do všech fází rozhodování při umísťování hlubinného úložiště jaderného odpadu?
16. Podpoříte návrh, aby umístění hlubinného úložiště jaderného odpadu nebylo možné bez souhlasu dotčených obcí?

17. Podpoříte vznik větších (min. 10 km²) území určených pro ochranu divoké přírody (přímo neovlivňovaný vývoj přírodních procesů) mimo národní parky, za podmínky, že bude zachována možnost vstupu veřejnosti?
18. Podpoříte zavedení přírodě blízkého a udržitelného lesního hospodaření s mezinárodní certifikací FSC (Forest Stewardship Council) ve státních lesích?
19. Podpoříte doplnění nových závazných cílů do Plánu odpadového hospodářství ČR a přijetí kvalitní odpadové legislativy tak, aby bylo zajištěno splnění přicházejících evropských cílů pro opakované využívání a recyklaci surovin?
20. Souhlasíte s razantním omezením produkce plastového odpadu, například pomocí zákazu jednorázových plastů, jako jsou kelímky, plastové příbory či boxy na jídlo?
21. Jste pro zákaz používání glyfosátu a závazný cíl pro omezení používání pesticidů v zemědělství?

Více informací

Jiří Koželouh, programový ředitel Hnutí DUHA, tel.: 723 559 495, e-mail: jiri.kozelouh@hnutiduha.cz

Daniel Vondrouš, ředitel Zeleného kruhu, tel.: 724 215 068, e-mail: daniel.vondrous@zelenykruh.cz